

Bijlage 4 Aanbevelingen uit experiment participatie Natuurboerderij Nieuwleusen

Uit de lessen die we hebben geleerd uit het experiment Natuurboerderij Nieuwleusen komen een aantal aanbevelingen. Deze hebben allemaal betrekking op (grotere) initiatieven die impact hebben op hun omgeving.

1. Betrek raad en college in een zo vroeg mogelijk stadium bij het initiatief, zodat beide kaders mee kunnen geven voor het proces, zowel inhoudelijk (locatie, randvoorwaarden etc.) als voor wat betreft de participatie. Eén van die kaders kan zijn dat initiatiefnemer verplicht is om advies of begeleiding in te roepen van het Oversticht voor de landschappelijke inpassing.
2. Stel samen met de initiatiefnemer een participatieplan op, waarbij ook eisen worden gesteld aan de kwaliteit van de participatie. Een van die eisen kan zijn dat er een onafhankelijke procesbegeleider wordt ingezet. Op deze manier wordt aan het begin van het proces nagedacht over wie wanneer betrokken wordt en op welke manier. Ook moet er nagedacht worden over wat er met de opbrengst gedaan gaat worden.
3. Stel als gemeente een onafhankelijke procesbegeleider aan (iemand met sterke communicatieve vaardigheden en kennis/ervaring met participatie), die grote initiatieven met veel impact op de omgeving en waar het risico op weerstand groot is begeleid, voornamelijk op het terrein van participatie met de omwonenden. Deze procesbegeleider rapporteert rechtstreeks aan college en die rapportage is onderdeel van het college-/raadsvoorstel.
4. Deze procesbegeleider staat los van het ruimtelijke proces en heeft daarmee een onafhankelijke rol van die ruimtelijke processen. Plaatsbepaling binnen de organisatie is nader te bepalen: een plek binnen Communicatie is een logische optie. Voor de ruimtetechnische coach (zie verderop) kan deze procesbegeleider een goede sparringpartner zijn.
5. Onderzoek hoeveel capaciteit er nodig is voor de onafhankelijke procesbegeleider en wat de kosten daarvan zijn. Bekijk daarbij ook of een samenwerking met de omliggende gemeenten mogelijk is en of deze functionaris bijvoorbeeld gezamenlijk aangesteld of ingehuurd kan worden. Het is niet verstandig om de kosten rechtstreeks bij de initiatiefnemer te leggen. Ten eerste hebben maatschappelijke initiatieven vaak niet de financiële mogelijkheden om dit voor te financieren, zeker niet in de voorbereidende fase wanneer nog niet zeker is dat het initiatief door zal gaan. Ten tweede geldt hier het principe: 'wie betaalt, bepaalt'. Daarmee staat de onafhankelijkheid van deze procesbegeleider opnieuw ter discussie, zeker ook voor omwonenden.
6. Stel een vaste contactpersoon en eerste aanspreekpunt aan voor initiatiefnemers, bijvoorbeeld een wijk-, ruimte- of gebiedscoach, die aanspreekpunt is voor alle inwoners/ondernemers in die wijk (dus niet alleen initiatiefnemers). Dit kan niet de onafhankelijke procesbegeleider zijn. Ten eerste blijft de onafhankelijke rol op deze manier beter gewaarborgd, ten tweede vraag je dan teveel aan verschillende kwaliteiten van één persoon en ten derde heeft dit experiment ons geleerd dat het goed is om met een direct betrokken collega te kunnen sparren over de te nemen acties.
7. Pas de *Leidraad communicatie en participatie particuliere (bouw)initiatieven* aan en neem daarin op dat de gemeente bij grotere initiatieven een procesbegeleider kan aanstellen die rapporteert aan het college/de raad en dat dit rapport onderdeel uitmaakt van de uiteindelijke vergunningaanvraag en daarmee ook van de uiteindelijke besluitvorming door de gemeenteraad.
8. Maak voor omwonenden duidelijk waar in het proces zij invloed hebben en hoe. Dit kan bijvoorbeeld in een leidraad specifiek voor omwonenden. De mate van invloed zou hoger moeten zijn bij een groter initiatief met grote impact op de omgeving (een natuurboerderij) dan bij een kleiner initiatief met minder impact op de omgeving (een dakkapel). Een omgevingsanalyse hoort dan ook onderdeel te worden van de eerste stappen die initiatiefnemer moet te zetten.
9. Neem de volgende punten mee in het traject bestuurlijke vernieuwing:
 - a. De vraag wanneer er sprake is van een groter project met impact op de omgeving en aan welke eisen een omgevingsanalyse moet voldoen;
 - b. De ruimte om besluiten te nemen voor college en raad als de gemeente al zo vroeg in het proces betrokken is bij het initiatief en wie wat in welke rol doet en waar verantwoordelijk voor is;
 - c. Op hoofdlijnen bepalen wat draagvlak is en wat de minimale eisen zijn die aan participatie en dat draagvlak gesteld kunnen worden.